

**9 MAYIS
PANELİMİZE DAVETLİSİNİZ**

12-18 Mayıs Hemşirelik Haftası Kutlu Olsun!

**HEMŞİRELERİMİZ.
GELECEĞİMİZ.**
Uluslararası Hemşireler Konseyi
Bakımın Ekonomik Gücü

Hemşireler Günü Paneli
9 Mayıs Perşembe Saat 14.00-16.45
Ücretsizdir. Kayıt için enstiti@ohsad.org / akademiohsad.org mesaj gönderebilirsiniz.

**OUR NURSES.
OUR FUTURE.**

International Council of Nurses

The economic power of care

Günümüz ve Gelecekte Çok Kültürlü Yaklaşım Neyi Gerektiriyor?

DR.ÖĞR.ÜYESİ GÜLHAN KALMUK

**İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK YÖNETİMİ BÖLÜMÜ**

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL

Sunum İçeriđi

- Sağlığın Tanımı
- Hemşireliğin Tanımı
- Kültür
- kültürlenme
- Kültürleşme
- Kültür şoku
- Çok kültürlü hemşirelikte temel kavramlar
- Çok kültürlü hemşireliğin amacı
- Çok kültürlü eğitim
- Hemşirelikte Kültürel Yeterliliğin nemi
- Kültürel Yetkinliğin Geliştirilmesine Yönelik Stratejiler
- İşverenler Bunu Desteklemek İçin Ne Yapabilir?
- Kltrlerararası İletişim rnekleri
- Purnell'in Kültürel Yeterlilik Modeli
- Sonuç ve neriler

**OUR NURSES.
OUR FUTURE.**

International Council of Nurses

The economic power of care

Sağlığın tanımı

**OUR NURSES.
OUR FUTURE.**

International Council of Nurses

The economic power of care

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı (1974), “Sağlık; yalnızca hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, fiziksel, mental ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir” şeklinde tanımlamaktadır

Nasıl Sağlık Personeli Olunur?

- **Uluslararası Hemşirelik Konseyi'ne (ICN) göre**
- Hemşirelik, her yaştan, aileden, gruptan ve toplumdan, hasta veya sağlıklı bireylerin özerk ve işbirliğine dayalı bakımını kapsar.
- Hemşirelik, sağlığın geliştirilmesini, hastalıkların önlenmesini ve hasta, engelli ve ölmekte olan kişilerin bakımını içerir.

Kültür

Kültür, insan toplumlarında bulunan sosyal davranış, kurum ve normların yanı sıra bu gruplardaki bireylerin bilgi, inanç, sanat, kanun, gelenek, yetenek ve alışkanlıklarını da kapsayan bir kavramdır. Kültür genellikle belirli bir bölge veya konumdan kaynaklanır veya ona atfedilir.

Örneğin belirli jestler, iletişim yöntemleri veya diğer ifade araçları, giyinme biçimleri, yemek yeme, belirli yiyecekler ve bunların hazırlanması, yaşam tarzı, alışkanlıklar ve kötü alışkanlıklar vb. kapsayan karmaşık bir bütündür Belirli bir grup birey için tipiktir. Kültürel çeşitlilik insan yaşamının temel özelliklerinden biridir.

**OUR NURSES.
OUR FUTURE.**

International Council of Nurses

The economic power of care

Kültürel faktörler

- Kültürel faktörler, bireyin sağlığı ve hastalığı nasıl algıladıklarını etkiler. Aynı zamanda birey sağlığını nasıl koruyacağını, nasıl yükselteceğini, hastalık ortaya çıktığında nasıl tedavi edileceğini kültürüne göre seçmek ister.
- Farklı kültürlerden gelen bireylerin etnik yapıları, dinsel farklılıkları, kültürel geçmişleri, hastalıklara bakış açıları ve beklentileri durum ve olaylara göre farklılık göstermektedir.
- Bu kapsamda özellikle sağlık turizmi yapılan ülkelerde hizmet veren sağlık profesyonellerinin; bireylerin kültürel ihtiyaçlarının farkında olmaları, kültürel ve geleneksel beklentilerine saygı duymaları ve bireyleri yargılamamaları büyük önem taşımaktadır.

Kültür özellikleri

Kültür

- Kültür öğrenmenin bir ürünüdür. İçgüdüsel veya doğuştan değildir. Doğumdan sonra onu benimsiyoruz.

Kültür

- Kültür bir eğitim ürünüdür, ebeveynlerden çocuklara ve gelecek nesillere aktarılır. Hayvanlar bile öğrenebilir ama kültürü yalnızca insanlar aktarır. Kültürün ana taşıyıcısı dildir.

Kültür

- Kültür sosyaldir. İnsanlar arasındaki ilişkiler içinde doğar ve gelişir.

Kültür

- Kültür uyarlanabilir. Alışkanlıklar, inançlar, değerler sosyal çevreye ve insanların ihtiyaçlarına bağlı olarak değişir.

Kültür özellikleri

Kültür

- Kültür bütünleştiricidir. Kültürün unsurları tutarlı ve bütünleşik bir sistem yaratma eğilimindedir.

Kültür

- Kültür belirli fikirlerin toplamıdır. İnsanların bireysel faaliyetleri, şu veya bu bireyin farklı fikirlerine karşılık geldiği için her zaman toplumun gelenek ve normlarına karşılık gelmeyebilir.

Kültür

- Kültürün tatmin getirmesi gerekiyor. Kültürel alışkanlıklar, işlevini yerine getirdiği ve doyum kaynağı olduğu sürece varlığını sürdürür. Bu işlev geçince yavaş yavaş terk edilirler.

Kültürlenme

- Bu , kişinin kendi kültürüne dönüştüğü bir entegrasyon sürecidir .
- Son derece önemli bir süreçtir, çünkü nesiller, toplum ve kültür böyle korunur.
- Toplumun varlığını sürdürmesinin bir koşuludur. Belirli bir kültürün içine doğan bir kişi, bireysel şeylerin ve aynı zamanda tüm dünyanın anlamını anlamayı öğrenmelidir. Gelecek nesillere aktaracağı kendi kültürünü anlamalıdır.

Kültürleşme

Kültürleşme, kültürel kalıplardaki bilinçli veya bilinçsiz değişiklikleri temsil eder. İki farklı ve önceden ayrı olan sosyo-kültürel sistemin temasından kaynaklanmaktadır.

Kültürleşme şunları içerir:

- Sosyal öğrenme
- Uyarlanmış bir kültürün nesilden nesile aktarılması

- Alışılmadık bir kültürel çevreye giren insanların yaşadığı yönelim bozukluğu ve stres duygularını temsil eder . Çoğunlukla alışılmadık bir kültürle temastan kaynaklanan beklenmedik, şaşırtıcı bulgulardan kaynaklanır. Üç aşamadan oluşur;
- **İlk aşama** , yabancı bir kültüre yönelik eleştirisiz coşkudur.
- **İkinci aşaması** ayılma, hayal kırıklığı ve depresyondur.
- **Üçüncü aşamada** , kültür şoku yatıştıktan sonra, etrafındaki dünyayı gerçekte olduğu gibi görmeye başlar.

Çok Kültürlülük Nedir?

- **Çok kültürlülük** kavramı dünyada 1960'lı ve 1970'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Göçmenlerin kültürel kimliğinin korunmasını varsayar. Başka bir deyişle, farklı kültürlerden kişi ve grupların, diğer vatandaşlar (gruplar) tarafından tamamen korunan, saygı duyulan ve hoşgörüyle karşılanan belirli bir bölgede yan yana yaşamasıdır.

- 28-30 Mart 1994'te Amsterdam'da onaylanan "**Avrupa'da Hasta Hakları İlkeleri**" belgesinde DSÖ Avrupa Hasta Hakları Konferansında AB üyesi ülkelerdeki hasta haklarını desteklemek ve uygulamak için bir dizi ilkeler ortaya koymuştur.
- Belgede sağlık hizmetlerinin sunumuyla bağlantılı olarak hastanın kültürüne saygı duyulması gerektiği belirtiliyor.
- Bu bildirgeye göre ülkelerin nüfusunun ulusal, kültürel ve etnik yapısının değişeceği varsayılıyor.
- Günümüzde göçmenlerin sayısı her geçen gün hızla değişiyor. Artık bu süreci yaşayan ilk ülke biz değiliz.

- Özellikle hava taşımacılığının gelişmesi ve internetin gelişmesi ile insanlar çekinmeden isterlerse şehirlerarası yada ülkelerarası sürekli seyahat edebiliyorlar veya gittikleri yerlere kalıcı olarak veya geçici olarak yerleşebiliyorlar.
- Dünyada ve ülkemizde yasal olarak ikamet eden - iş, eğitim, turizm amacı ile yabancıların sayısında özellikle son yıllarda kademeli olarak artış olurken savaşlarında getirdiği çok daha hızlı ülkeler arası göç yaşanmaktadır.
- Dolayısı ile sağlık profesyonellerinin hem askeri hem de insani gereklilikler ile çeşitli uluslararası mercilerde hizmet vermesi gerekmiştir ve bu süreç devam etmektedir.
- Bu nedenle sağlık sistemimizin daha fazla hasta çeşitliliğine (kültürel, ulusal, etnik çeşitlilik vb.) hazırlanması önemlidir.

- Hemşirelik bakımının kalitesi, uygun bilgi ve beceriye sahip hemşirelik personeli gerektiren, hastaların bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına dayanmaktadır.
- Hemşireler aynı zamanda farklı kültürlerden, farklı etnik kökenlerden, farklı ihtiyaçları ve öncelikleri olan hastalara nasıl davranacaklarını da öğrenmelidir.

Çok kültürlü hemşireliğin hedefi

**OUR NURSES.
OUR FUTURE.**

International Council of Nurses
The economic power of care

Çok kültürlü hemşireliğin hedefi

İnsan ihtiyaçlarının doğru tespit edilmesi için :

1. Hastanın işbirliğini reddetmesine neden olan durumları engellemek,
2. Hastanın tatminsizlik, aşağılanma hissetmesini engellemek
3. Hastanın onurunu ve benlik kavramını korumak.

Bunun için hemşirenin ihtiyacı nedir?

1. Hemşirenin çok kültürlü alana ilişkin bilgisinin olması,
2. Yabancı ülkelere veya farklı etnik kökenlerden gelen hastaların ihtiyaçlarına duyarlılık ve anlayış, hastaları anlama yeteneğinin gelişmiş olması gerekir.

Çok Kültürlü Hemşireliği Etkileyen Faktörler Nelerdir?

- Artan nüfus göçü;
- Kültürel azınlıkların yeterli bakıma yönelik talepleri;
- Danışanın/hastanın, ailelerin, grupların sağlığına, tedavisine ve refahına ilginin artması;
- Hastaya bütünsel yaklaşımın öneminin artması
- Hemşirenin kendini anlama ihtiyacı
- Hastayla yakın işbirliği, karşılıklı etkileşim ihtiyacı
- Hastanın sağlık durumu ve beklentilerinin değerlendirilmesi ihtiyacı

Çok Kültürlü Eğitim

- Çok kültürlü hemşireliğin kökleri çok kültürlü eğitime dayanmaktadır.
- Sağlık ve hastalığa tepki vermek yalnızca biyomedikal bir konu değil aynı zamanda psikososyal, kültürel, etnik ve dini bir konudur .
- Ancak sağlık çalışanları çoğu zaman buna dikkat etmiyorlar (istemiyorlar, yapamıyorlar, manevi konuları nasıl ele alacaklarını bilmiyorlar, birileri için yeni bir durum vb.).
- Manevi temalarla çalışmak tedavinin kendisi kadar önemlidir.
- Bir yabancıyla aynı dilde iletişim kursak bile danışanın veya hastanın kültürel ve etnik bakış açısındaki farklılıkların farkında olmayız.
- Bunu yavaş yavaş öğrenmek, sağlık kuruluşuna gelen yabancılara anlayış kazandırmak, onların görüş ve tutumlarını kabul etmek gerekiyor

Çok kültürlü eğitim ne anlama geliyor?

- Yaklaşımların birleştirildiği disiplinler arası bir alan: pedagoji, kültürel antropoloji, kültürlerarası psikoloji, sosyodilbilim, vb.
- Bu alanlarda eğitim almak insanların farklı kültürleri anlama ve saygı duyma yeteneğini arttırır.
- Okullarda, yetişkin eğitimi kurumlarında, yaşam boyu eğitimde gerçekleştirilen bir eğitim faaliyeti olarak teori ve uygulama alanıdır.

Çok Kültürlü Eğitimin Hedefleri

- Halklar, kültürler, ırklar arasında yakınlaşma ve işbirliği;
- Yabancı kültürler, etnik kökenler, dünya dinleri hakkında anlayış ve bilgi;
- Gençliği ortak dünya'daki hayata hazırlamak (küreselleşme yönü);
- Olumlu bir değer ve zenginlik olarak anlaşılan hoşgörü, saygı, açıklık ve kültürel çeşitlilikle ortaklık içinde bir arada yaşama eğitimi;
- Ayrım gözetmeksizin herkesin özgürlüğü, onuru ve eşitliği konusunda inançlar oluşturmak.

Çokkültürlü eğitim, farklı kültürleri, bunların tanınmış ve beklenen normlarını, modellerini, davranış kalıplarını, yaşam tarzını, değerlerini, etnik kökenin, dinin veya diğer geleneklerin bir ifadesi olan geleneklerini tanımayı ve anlamayı amaçlamaktadır.

- 1. Hasta merkezli bakımın geliştirilmesi:** Kültürel yeterlilik, hemşirelerin hastalarının bireysel ihtiyaçlarına, inançlarına ve değerlerine uygun bakım sağlamalarına olanak tanır. Sağlık hizmeti sağlayıcıları ve hastalar arasında güveni, iletişimi ve işbirliğini teşvik eden hasta merkezli bir yaklaşımı teşvik eder.
- 2. Sağlık hizmetlerine erişimdeki engellerin aşılması:** Kültürel açıdan yetkin bakım, bireylerin uygun sağlık bakımını aramasını veya almasını engelleyebilecek dil, kültürel normlar ve sağlık hizmeti inançları gibi engellerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olur. Hemşireler bu faktörleri anlayarak ve bunlara saygı göstererek bakıma erişimi iyileştirebilir ve sağlıkta eşitliği teşvik edebilir.
- 3. Güven ve uyum oluşturmak:** Kültürel açıdan yetkin hemşireler, hastaların kültürel kimliklerine ve değerlerine saygı göstererek hastalarla güven ve yakınlık kurarlar. Bu, hastaların bilgi paylaşmada, açıklama aramada ve sağlık hizmetleri kararlarına aktif olarak katılmada kendilerini rahat hissettikleri bir ortam yaratır.
- 4. Hasta sonuçlarının iyileştirilmesi:** Kültürel açıdan yetkin bakım, hasta sonuçlarının iyileştirilmesiyle ilişkilendirilmiştir. Hemşireler sağlık davranışlarını, tedaviye uyumu ve sağlık eşitsizliklerini etkileyen kültürel faktörleri anlayıp ele aldıklarında daha etkili bakım planları ve müdahaleleri tasarlayabilirler.

Kültürel Yetkinliğin Geliştirilmesine Yönelik Stratejiler

- 1. Öz değerlendirme ve farkındalık:** Hemşireler kendi önyargılarını, varsayımlarını ve kültürel inançlarını belirlemek için öz değerlendirme yapmalıdır. Bu önyargıları tanımak ve bunlara meydan okumak, kültürel yeterliliği geliştirmenin ilk adımıdır.
- 2. Kültürel eğitim ve öğretim:** Hemşireler kültürel eğitim ve öğretim fırsatlarını aktif olarak aramalıdır. Bu, kültürel yeterlilik, çeşitlilik ve kültürler arası iletişime odaklanan atölye çalışmalarına, seminerlere veya çevrimiçi kurslara katılmayı içerebilir.
- 3. Kültürel bilgi oluşturmak:** Hemşireler, hizmet verdikleri popülasyonun kültürel geçmişi, gelenekleri, inançları ve sağlık uygulamaları hakkında kendilerini eğitmelidir. Bu bilgi, hemşirelerin hastaların bakış açılarını daha iyi anlamalarına ve bakımlarıyla ilgili bilinçli kararlar almalarına yardımcı olur.

Kültürel Yetkinliğin Geliştirilmesine Yönelik Stratejiler

- 4. Etkili iletişim:** İletişim kültürel yeterliliğin anahtarıdır. Hemşireler, aktif dinleme, gerektiğinde tercüman kullanma, sözsüz ipuçlarına ve beden diline dikkat etme gibi etkili kültürlerarası iletişim becerilerini geliştirmelidir.
- 5. Sürekli öğrenme ve gelişme:** Kültürel yeterlilik yaşam boyu bir yolculuktur. Hemşireler sürekli öğrenmeyi benimsemeli, hastalardan ve meslektaşlarından geri bildirim almalı, kültürel yeterlilik becerilerini ve uygulamalarını sürekli değerlendirmeli ve geliştirmelidir.

İşverenler Bunu Desteklemek İçin Ne Yapabilir?

İşverenler, hemşirelerin kültürel açıdan hassas bakım sağlamalarını desteklemede çok önemli bir rol oynamaktadır. İşte işverenlerin yardımcı olabileceği bazı yollar:

- 1. Kültürel yeterlilik eğitimi:** İşverenler hemşireler için kapsamlı kültürel yeterlilik eğitim programları sağlayabilir. Bu programlar, farklı kültürel geçmişleri anlamak ve bunlara saygı duymak için gerekli bilgi, beceri ve tutumları geliştirmeye odaklanmalıdır. Eğitim, kültürel farkındalık, etkili iletişim ve sağlık eşitsizliklerinin giderilmesi gibi konuları içerebilir.
- 2. Kaynak tahsisi:** İşverenler, kültürel açıdan hassas bakımı desteklemek için kaynak tahsis etmelidir. Bu, tercümanların veya dil hizmetlerinin sağlanmasını, kültürel açıdan uygun eğitim materyallerinin sağlanmasını ve kültürler arası iletişimi kolaylaştıran araçlara veya teknolojiye erişimi içerebilir.

İşverenler Bunu Desteklemek İçin Ne Yapabilir?

3. İşgücü çeşitliliği: İşverenler, hizmet ettikleri toplulukları yansıtan çeşitliliğe sahip bir iş gücü yaratmaya çalışmalıdır. Farklı kültürel geçmişlere sahip hemşirelerin aktif olarak işe alınması daha kapsayıcı bir sağlık ortamına katkıda bulunabilir ve kuruluş içindeki kültürel yetkinliği artırabilir.

4. Destekleyici politikalar ve prosedürler: İşverenler, kültürel açıdan hassas bakımı teşvik eden politikalar ve prosedürler oluşturabilirler. Bu, tercümanlarla çalışmaya, hastaların kültürel uygulamalarına saygı göstermeye ve sağlık hizmeti ortamlarında ortaya çıkabilecek kültürel çatışmaları veya zorlukları ele almaya ilişkin yönergeleri içerebilir.

İşverenler Bunu Desteklemek İçin Ne Yapabilir?

5. Sürekli eğitim ve mesleki gelişim: İşverenler, hemşirelere kültürel yeterlilikle ilgili sürekli eğitim ve mesleki gelişime katılma fırsatları sağlamalıdır. Bu, hemşirelerin kültürel açıdan hassas bakımda en iyi uygulamalar ve ortaya çıkan araştırmalar hakkında güncel kalmasını sağlayan atölye çalışmaları, konferanslar veya çevrimiçi kursları içerebilir.

6. Hasta geri bildirim ve değerlendirme: İşverenler, bakım sunumunda kültürel hassasiyet konusunda hastaların geri bildirimlerini toplamak için mekanizmalar uygulayabilir. Düzenli değerlendirmeler iyileştirilecek alanların belirlenmesine yardımcı olabilir ve daha ileri eğitim ve destek girişimlerine rehberlik edebilir.

Kültürlerarası İletişim Her ne kadar önemli olsa da, kültürler arası iletişimin tek bileşeni **dil** değildir; Çalışanlar, aileleri ve hemşireler arasındaki iletişim için bir dizi sözlü olmayan ipucu da hayati öneme sahiptir.

Göz teması, birincil sözlü olmayan iletişim aracıdır ve kültüre göre değişir. Amerikada yapılan bir çalışmaya göre;

Amerikalılara hem hemşirelik programlarında hem de iş dünyasında iletişim kurarken göz temasını korumaları öğretiliyor. Ancak bu durum diğer kültürlerle çelişmektedir. Arap kökenli bireyler doğrudan göz temasını kaba ve saldırgan olarak görse de, Amerikan Kızılderilileri konuşma sırasında dikkatle dinlediklerini belirtmek için yere bakmaktadırlar.

Hispanikler arasında yaşlıların çocuklarla göz teması kurması uygundur ancak İspanyol çalışanların tıbbi veya hemşirelik bakımı alırken doğrudan göz teması kurmaları beklenmemektedir. Hemşireler, kişisel iletişim sırasında farklı kültürlerin göz temasıyla çeşitli anlamlarla ilişkilendirdiğini bilmelidir.

Dokunma, Amerikan hemşirelik okullarında öğretilen bir terapötik iletişim aracıdır. Ancak dokunmanın diğer kültürlerden danışanlar için benzer bir anlamı yoktur. Arap veya Hispanik kültürlerden gelen hastalar, erkeklerin kadın vücudunun belirli bölgelerine dokunmasını yasaklıyor. Ayrıca Arap veya Hispanik kökenli kadınların erkek hastalara bakması kısıtlanabilir. Asyalılar başa dokunmayı tasvip etmiyorlar çünkü baş bireyin gücünün kaynağı olarak kabul ediliyor. Hemşirelerin yanlış anlaşılması önlemek için bu hastalara dokunmadan önce nedenlerini açıklamaları önerilmektedir.

Sessizlik, Amerika'da eğitim almış birçok hemşireyi rahatsız eden sözsüz bir tekniktir. Sessizlik, yanlış anlama veya yanıt verme isteksizliği olarak yorumlanabilir. Amerikalı Kızılderililerin, Çinlilerin ve Japonların sessizliği, bir konuşma sırasında saygı göstergesi olarak tanımlanır. Ayrıca cevap vermeden önce cevaplarının dikkatle değerlendirildiğini belirtmek için sessizliği kullanabilirler. Asya kültürlerinden yaşlılarla konuşurken büyüğe saygının bir göstergesi olarak sessizlik zorunludur.

Sessizlik, İngiliz ve Arap halkları arasında başkalarının mahremiyetine saygıyı gösterir; Fransız, İspanyol ve Rus bireyler sessizlik yoluyla anlaşabilirler.

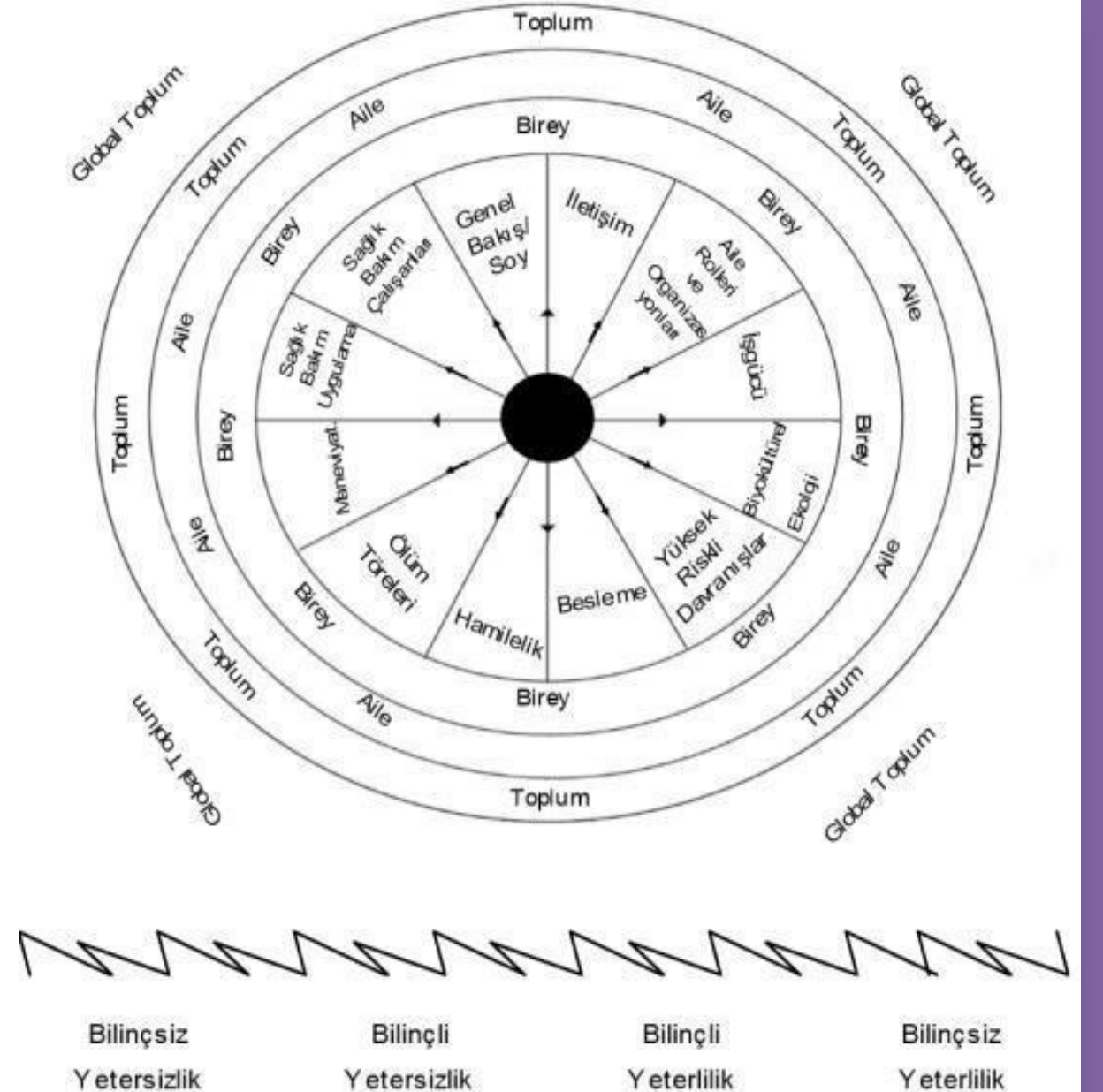
Sağlık inançları bireylerin çevreyle olan ilişkilerine bakış açılarına bağlıdır. Asyalı Amerikalılar yaşam olayları üzerinde bir miktar kontrole sahip olduklarına ve dolayısıyla sağlık hizmetleri üzerinde de bir miktar kontrole sahip olduklarına inanırlar. Bunun tersine, Hispanikler hayatları üzerinde çok az kontrole sahip olduklarına inanma eğilimindedirler ve sonuç olarak sağlık hizmetleri konusunda daha kadercidirler ve öngörülen bakım rejimlerine uyma konusunda işbirlikçi değillerdir

Purnell'in Kültürel Yeterlilik Modeli

Şekilde görüldüğü üzere;

-Dairenin en dışında küresel toplum, içindeki dairede kişinin içinde bulunduğu toplum, onun içindeki dairede aile ve en içte ise birey yer almaktadır.

-Bireyin yer aldığı bölümde ise modelin 12 kültürel alanı bulunmaktadır. Bu alanlar birbirinden bağımsız değildir. Modelin ortasındaki **siyah boşluk** ise bilinmeyenleri ifade etmektedir. Bir kişi kültürel olarak değerlendirilirken modelin 12 kültürel alanı kullanılmalı, kişi yalnızca bireysel açıdan değil toplumsal açıdan da değerlendirilmelidir (Purnell 2000, 2002, 2009).

Sonuç ve Öneriler

- Hastalara kültürel yeterli bakım verilmesi hem hasta ve sağlık profesyoneli arasındaki güven ilişkisini güçlendirecek, hem de sağlık bakım sonuçlarında iyileşme sağlayacaktır.
- Bu nedenle hemşireler ve diğer tüm sağlık bakım çalışanları hastalara bakım verirken kültür kavramını ele almalıdır.
- Bu bağlamda kültürlerarası sağlık bakımına temel oluşturan “Kültürel Yeterlilik Süreci Modeli” ve kültürlerarası hemşirelik bakımına yardımcı olan diğer modellerin bakımda kullanılması önerilmektedir.
- Bu modellerin sağlık bakımında daha etkili kullanılabilmesi için üniversiteler ve sağlık kurumları tarafından hizmet içi eğitimler, sempozyum ve paneller düzenlenebilir.
- Sağlık ekibinin bu organizasyonlarda yürütücü ve katılımcı olması sağlanarak konuyla ilgili farkındalık ve deneyim geliştirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

Foronda, C., Baptiste, D. L., Reinholdt, M. M. Ve Ousmann, K. (2016). Cultural humility: a concept analysis. Journal of Transcultural Nursing, 27 (3): 210-217.

Kıyak Y., Adıgüzel Y., Erdoğan Ö., (2021), Sağlık Turizminde Hizmet Veren Sağlık Profesyonellerinde Kültürlere Duyarlılık-, 5.Uluslararası Batı Asya Turizm Araştırmaları Kongresi, Van, Türkiye, 24 - 26 Eylül 2021 , ss.138-139

<https://www.nurses.co.uk/blog/the-importance-of-cultural-competence-in-nursing/>

Rittle,C., (2015), Multicultural Nursing, Providing Better Employee Care, Workplace Health & Safety, 533.

Türkiye'de kültürel çeşitlilik ve geleneksel sağlık uygulamaları- Cultural diversity and traditional health practices in Turkey. October 2020 Publisher: Rating Academy Ar-Ge Yazılım Yayıncılık Eğitim Danışmanlık ve Org. Tic.Ltd. Şti.ISBN: 978-625-7047-18-0

Başlı,M., Bekar,M., Civelek,İ., (2018), Kültürlerarası Hemşirelikte Kullanılan Modeller Ve “Kültürel Yeterlilik Süreci Modeli”ni Anlamak, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, (1) ,1.

Teşekkürler